

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

Приложение IV към Заповед №.РД -2489/15.12.2016 год. на Изпълнителния директор на БАБХ

Наръчник

за

прилагане на Националната програма за контрол на Салмонелозата при
кокошки носачки

Декември, 2016 год.

Въведение:

Настоящият наръчник определя основните изисквания за вземане на проби, съгласно Националната многогодишната програма за надзор на Салмонелозата при кокошки носачки от рода Галус Галус, както и мерките за контрол, които се прилагат при положителни резултати за наличие на Салмонела в стадото.

Наръчникът е разработен съгласно изискванията посочени в националното и европейското законодателство за контрол на Салмонелозата.

В документа са посочени новите законови изисквания за мониторинг и контрол на Salmonella, съдържащи се в Регламент (ЕО) № 2160/2003 и (ЕО) № 517/2011.

Тези регламенти имат за цел предпазване на здравето на хората, чрез предприемане на действия за намаляване на серотиповете Салмонела, за които се смята че имат особено значение за човешкото здраве (Salmonella Enteritidis и Typhimurium).

Националните програми за контрол на салмонелозата при кокошки носачки са само част от серията нормативни документи, имащи за цел контрол на салмонелозите при птици и свине в рамките на Европейския съюз.

Този наръчник не е отделен документ, той се прилага като допълнение към Националната многогодишната програма за надзор на Салмонелозата при кокошки носачки от рода Галус Галус.

Допълнителни съвети могат да бъдат получени от официалните ветеринарни лекари, във връзка с ефективността на контрола и по специално: контрол на гризачите, прилагане на ефективни мерки за биосигурност, ефективност на почистването и дезинфекцията.

Информация за контрол на салмонелозите при кокошки носачки може да бъде получена и от експерти от дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение към животните, и контрол на фуражите” (ЗХОЖКФ) към Централно Управление на БАБХ.

Какво представлява Националната многогодишната програма за надзор на Салмонелозата при кокошки носачки от рода Галус Галус?

Накратко, Националната програма за надзор на Салмонелозата при кокошки носачки от рода Галус Галус е тригодишна програма за намаляване на разпространението на салмонелите при стада кокошки носачки, които са от значение за общественото здраве и се прилага във всички държави-членки на ЕС и е одобрена от Европейската комисия и останалите държавите-членки.

Програмата се прилага в България от 01.01.2008 год. и ежегодно се актуализира. Съгласно изискванията посочени в Регламент 1237/2007/ЕО от 1 януари 2009 г., яйца, произхождащи от стада, заразени със салмонела Ентеретидис /СЕ/ или салмонела Тифимуриум /СТ/ не може да

бъдат използвани за човешка консумация, освен ако те не се третират по начин, който ще гарантира елиминирането на Салмонела (т.е. пастъоризация / топлинна обработка).

Част I – Общи въпроси във връзка с прилагането на националната програма за надзор на Салмонелозата при кокошки носачки:

Програмата прилага ли се във всички обекти за отглеждане на стокови кокошки носачки?

Изискванията на националната програма за контрол се прилагат за всички животновъдни обекти, в които се произвеждат яйца за консумация -само с две изключения:

- цялото произведено количество яйца са предназначени за лична употреба (т.е. яйца, които не се предлагат на пазара)

или

- В животновъдния обект се отглеждат по-малко от 350 кокошки и се извършва директна продажба на крайния потребител или чрез местни търговци на дребно, които осъществяват доставка директно на крайния потребител.

Трябва ли да бъде регистрирана фермата за отглеждане на кокошки носачки?

Регистрацията на животновъдни обекти за отглеждане на птици се извършва от БАБХ по реда на чл. 137 от ЗВД и при спазване на изискванията посочени в Наредба № 25 от 14 декември 2005 г. за минималните изисквания за хуманно отношение при отглеждане на кокошки носачки, транспонираща директива 2002/4/ЕО на Комисията, относно регистрацията на предприятия за отглеждане на кокошки носачки, предмет на директива 1999/74/ЕО на съвета

Как се дефинира стадо “кокошки носачки”?

"Птиче стадо" са птици с еднакъв здравен и имунен статус, отглеждани в едно помещение или в едно и също заграждение и представляващи една епидемиологична единица. Птици отглеждани в закрити помещения това включва всички птици споделящи едно въздушно пространство /една сграда/.

Броят на стадата (всяка партида птици) се изчислява на база броя на сградите, включително в случай на свободно отглеждане и събиране в общо дворно място в определен период от време (сезон от годината)

Необходимо ли е водене на регистър, в които да се вписват предвижданията на отглежданите птици, с цел прилагане на изискванията на националната програма за надзор на Салмонелозата при кокошки носачки?

В регистъра трябва да се съдържа следната информация:

- Брой на стадата във фермата
- За всяко стадо:
 - Идентифициране на стадото (сграда / идентичност на стадото)
 - Типа на стадото - т.е. подрастване или възрастни птици
 - Броят на птиците
 - Датата (година и месец) на доставка на птиците във фермата (прилагане на пътен лист)
 - Ваксинация (ако се прилага), вид, дата на поставяне, възраст на птиците
 - Брой на произведените яйца и предназначение;
 - изследвания за салмонела дати и резултати

Какви данни трябва да се съхраняват за вземане на проби за салмонела и за извършените изследвания?

Собствениците или оторизирани от тях лица трябва да водят документация за всяко стадо кокошки носачки. Документацията трябва да се съхранява в продължение най-малко две години и да бъде предоставена при проверка. При вземане на проби за официален контрол се извършва проверка на документацията за извършения самоконтрол.

Данните, които се съдържат в документацията трябва да се води в специална книга като това може да бъде в табличен вид или да се използва компютърна разпечатка, която да съдържа следните данни:

- регистрационен номер на животновъдния обект;
- идентификация на стадото /отбелязване на помещението или по друг подходящ начин/
- датата и час на вземане на проби за контрол на Салмонела
- Вид на пробата (т.е. обувни тампони или сборни изпражнения)
- възраст и дата на зареждане на стадото (може да бъдат различни за различните стада ако са на различна възраст и са заредени по различно време)
- резултат от извършеното изследване и име на лабораторията извършила изследването.

Част II - Какви проби са необходими за изследване за Салмонела?

Трябва да бъдат изследвани всички стада кокошки носачки във фазата на подрастване и по време на периода на производство на яйца.

Схемата за вземане на проби е одобрена със заповед на Изпълнителния Директор на БАБХ и може да бъде открита публикувана на следния интернет адрес:

<http://www.babh.government.bg/bg/Page/zarazni-bolesti/index/zarazni-bolesti/%D0%97%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%20%D0%B1%D0%BE%EF%BF%B>
D

СХЕМА ЗА ВЗИМАНЕ НА ПРОБИ				
	Подрастващи	Проби	Възрастни	Проби
Самоконтрол	1. еднокласни;	➤ фекалии от 5 произволни касетки	1. 22-26 седм. 2. всеки 15 седмици;	От всяко стадо: 2x150 g фекалии (клетъчно 5 x 60 проби свежи фекалии = 1 сборна проба
	2. На 4 седм. 3. *2 седм. преди преместване (пронасяне) <i>(може да се замести от оф. контрол)</i>	➤ От всяко стадо: 2x150 g фекалии (клетъчно 5 x 60 проби свежи фекалии = 2 сборни проби	3. 2 седм. преди клане/отпад от производствен цикъл.	
Официален контрол			1 път годишно и на 22-26 седм. при стада, отглеждани в сгради, където Салмонела е била открита в предишно птиче стадо.	Проба , както при самоконтрола + 1 прахова проба (100г) от местата, където има налична или 1 фекална проба

Как може да бъде взета проба чрез обувни тампони – “чорапчета”?

Трябва да бъдат взети два чифта обувни тампони “чорапчета” от всяко стадо, т.е от всяко отделно помещение на фермата (включително в случай на свободно отглеждане и събиране в общо дворно място в определен период от време (сезон от годината))

Преди да бъдат взети пробите повърхността на обувните тампони трябва да бъде добре напоена с подходящ разреждател (например 0,8 % натриев хлорид, 0,1 % пептон в стерилна дейонизирана вода, или дестилирана вода).

Трябва да се уверите да няма предварително контаминация на чорапчетата, за да се получи фалшиво положителен резултат.

Обхождането на помещенията трябва да става така, че пробите да бъдат представителни за всички части на участъка, включително зоните покрити със слама или с летви, при условие че е безопасно да се ходи по летвите. В пробата трябва да се включат всички отделни заградени участъци в рамките на едно помещение.

Обикновено около 100 крачки обхващат площ от около 50% от помещението. Когато вземането на пробите в даден участък приключи, тампоните трябва да се пренесат внимателно, за да се изпадне полепения по тях материал за анализа.

Какво проби трябва да бъдат взети при птици, отглеждани в клетки?

При отглеждане на птиците в клетки трябва да бъдат взети две проби по 150 g естествено събрани изпражнения.

Пробите се вземат от всички транспортни или остъргващите лопати в сградата след пускане на системата за отстраняване на тора;

В помещения с етажно разположени клетки без остъргващи лопати или транспортни ленти две проби по 150 g от смесени пресни изпражнения трябва да бъдат събрани от 60 различни места под клетките от местата за изпражненията.

При вземане на проби трябва да се гарантира, че транспортни или остъргващите лопати в сградата работят в деня на земане на пробата, за да се гарантира събирането на свеж фекален материал;

Пробите могат да бъдат събирани с ръце, на които са поставени ръкавици, чрез използването на торбички или чрез подходящи шпатули. Важно е да се гарантира да няма контаминация на взетия материал.

При вземането на проби трябва да се спазват всички изисквания за лична защита.

Изпращане на взетите проби?

Пробите трябва да бъдат изпратени в лаборатория, която е одобрена за извършване на Пробите трябва да бъдат изпратени в лаборатория, която е одобрена за извършване на необходимите изследвания в рамките на Националната програма за контрол.

Заповед на Изпълнителния директор на БАБХ посочва списък на одобрените лаборатории за изпитване на Салмонела при птици за целите на официалния контрол и самоконтрола в България:. Копието от Заповедта, може да откриете тук:

http://babh.government.bg/uploads/File/Zdraveopazvane/Zarazni_bolesti/Salmonella_ptici/Zapoved_RD%2011-131-lab-2012.pdf

Допълнителна информация може да получи от съответната Областна дирекция по безопасност на храните или на интернет страницата на БАБХ:

<http://www.babh.government.bg>

Пробите се изпращат по експресна поща или куриер до лабораториите за изследване **до 24 часа след вземането им**. Всяка проба от всяко стадо трябва да бъде отделно етикирана и да съдържа информация за следното:

- Дата, на която пробата е била взета;
- Вида и количеството на пробите (напр. 2 проба, 2 единици)
- Причина за взимане на пробата – напр.: изпълнение на Програмата за контрол на Салмонела при кокошки носачки бройлери; съмнение за...; по необходимост.....;
- Идентификацията на изследваното стадо включва:
 1. име на помещението и номер;

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

2. месец, в който стадото е преместено в помещението;
 3. година, в която стадото е преместено в помещението;
 4. ваксинация
- Възраст на изследваното стадо
 - Брой на птиците в стадото
 - Име и адрес на фермата.

При възможност е добре да се уведоми предварително лабораторията за изпращането на пробите.

Писмо за изпращане на проби от птици за изследване за салмонела:

http://babh.government.bg/uploads/File/Zdraveopazvane/Zarazni_bolesti/Salmonella_ptici/sa_mokontrol_pismo_salmonella_NEW.pdf

При невъзможност да се изпратят пробите в деня на вземането какво трябва да се направи?

При изключителни обстоятелства, когато пробите не могат да бъдат изпратени в рамките на 24 часа след вземането им те трябва да се съхраняват при 4 ° С, докато се изпратят в лаборатория.

Пробите не трябва да бъдат замразявани. Пробите трябва да бъдат изпратени в рамките на **48 часа** след вземането им, в противен случай те няма да бъдат подходящи за тестване и трябва да бъдат взети повторни проби.

Получаване на лабораторни резултати за извършените изследвания за Салмонела?

Лабораторията трябва да уведоми изпращача на пробата за получения резултат. При положителен резултат собственика е **длъжен незабавно** да уведоми официалния ветеринарен лекар на съответната община, в която се намира животновъдния обект.

Кой взема пробите за самоконтрол и кой поема свързаните с това разходи?

Собствениците или оторизирани от тях лица са отговорни за всички разходи, свързани с вземането на проби и тестване, изисквани по силата на Националната програма за контрол на Салмонелозата, освен в случаите на проби взети за целите на официален контрол, в това число и при вземането на потвърдителни проби.

Проби за официален контрол:

Пробите за официален контрол се вземат от официални ветеринарни лекари.

Част III – Действия при съмнение за наличие на Салмонела:

При получаване на положителни резултати за наличие на Салмонела енетеритидис или Тифимуриум, какви действия трябва да бъдат предприети?

При съмнение за наличие на СЕ или СТ, различни от ваксиналните щамове следва **незабавно** да се уведоми официалния ветеринарен лекар.

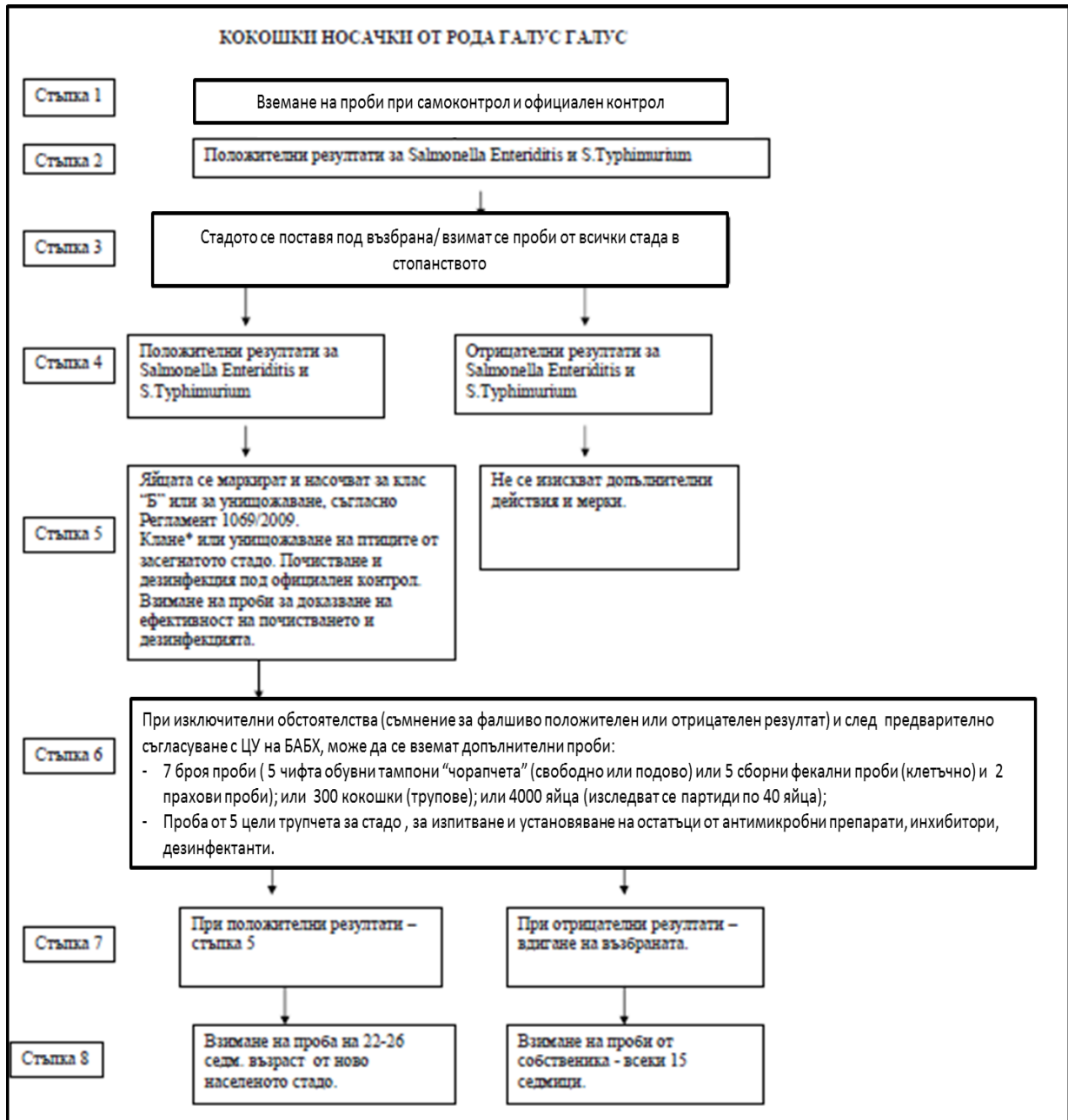
БАБХ и съответните власти на регионално ниво трябва да:

- забранят движението на птици и яйца от фермата
- епидемиологично проучване;
- взимат се допълнителни проби за потвърждаване на инфекцията (в изключителни случаи и след съгласуване с ЦУ на БАБХ);
- проверка на дневниците във фермата и мерките за биосигурност;
- взимане на проби от фуража и водата;
- проследяване на продукцията, излязла от фермата 10-15 дни назад. Цялото производство трябва да бъде поставено под ограничителни мерки, доколкото това е възможно;
- вземане на проби от останалите стада в стопанството.

Взимат се следните проби – стандартните проби (фекални, обувни, яйчни черупки, яйца, подложни хартии) се съпровождат с проби от фураж, смивки от съоръжения, цели трупчета (5 трупчета от хале).

Когато при кокошки-носачки се потвърди наличие на *Salmonella Enteritidis* или на *Salmonella Typhimurium* се спазва следната схема от мерки

Собственикът може ли да поиска вземане на допълнителни официални проби за потвърждаване на резултата след като стадото е поставено под възбрана?

Да – може да бъде избрано вземане на допълнителни официални проби :

- при изключителни обстоятелства, когато има съмнение относно истинността на получения резултат (както фалшиво положителен или така и фалшиво отрицателен резултат);
- предварително е представено обосновано искане/декларация от заявителя

- предварително е съгласувано с ЦУ на БАБХ.

Официалния контрол взема следните проби, които се изследват в лабораториите за изпитване на Салмонела при птици, посочени със Заповед на Изпълнителния директор на БАБХ:

1. 7 броя проби : 5 чифта обувни тампони "чорапчета" (при кокошки отглеждани свободно или подово) или 5 сборни фекални проби при кокошки отглеждани клетъчно и 2 прахови проби;

или

- ✓ 300 кокошки (трупове);

или

- ✓ 4000 яйца

2. Проба от 5 цели трупчета за стадо , от които се изследват паренхимни органи и костен мозък за изпитване проби за установяване на остатъци от антимикробни препарати, инхибитори, дезинфектанти. Същите се изпращат за изследване в Централна лаборатория за ветеринарно-санитарна експертиза и екология (ЦЛВСЕЕ)

Ако този изследвания покажат отрицателни резултати наложените ограничения могат да бъдат вдигнати и производството може да се възобнови.

Въпреки това, докато проби се събират и проверяват всички яйца от стадото ще бъдат ограничени и останат на ограничения и трябва или да се съхраняват в стопанството или да бъдат маркирани като клас Б.

Ако тези допълнителни тестове са поискани от собственика изследването на пробите е за негова сметка.

Може ли да се използва ваксина срещу Salmonella в рамките на Програмата за контрол на Салмонела ?

Да -в Република България не е забранено използването на ваксини като превантивна мярка за контрола на салмонелата при домашните птици. Съвместно със своя ветеринарен лекар собственикът имат право да разгледат възможността за ваксиниране на стадото срещу *Salmonella*, като за целта се използва продукт с разрешително за използване, издадено в съответствие с изискванията на Регламент на Комисията (ЕК) № 1077/2006 относно изискванията за използване на специфични контролни методи в рамките на националните програми за контрол на *Salmonella*.

Схемата за ваксиниране трябва да бъде одобрена от ОДБХ.

Когато пробите са взети от ваксинирани домашни птици, в придружаващото каквито и да са проби писмо трябва задължително да се отбележат вида на ваксината и датата на прилагането ѝ. Целта е да се осигури правилна основа за диференциация между полеви и ваксинален щам, като се спазят изискванията на Регламент (ЕС) № 1177/2006.

Може ли да се използват други препарати за контрол на Салмонела?

НЕ, използването на антимикробни препарати за контрол на Салмонела не се разрешава.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

Актуална информация за контрола на Салмонелата може да бъде открита на следните интернет страници:

- <http://www.babh.government.bg/bg/Page/zarazni-bolesti/index/zarazni-bolesti/%D0%97%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%20%D0%B1%D0%BE%EF%BF%BD>
- http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/salmonella/other_act_en.htm

При необходимост може да се обърнете за съвет към официалния ветеринарен лекар или към дирекция "ЗХОЖКФ" към ЦУ на БАБХ.